

14

Σεπτέμβριος

17 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ 3ης ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ

Του Π. ΤΡΟΥΠΙΩΤΗ

Από το '74 στο '91

ΔΕΚΑΕΠΤΑ χρόνια πριν, σαν σήμερα, ο Ανδρέας Παπανδρέου, περιτοιχισμένος από μια σειρά στελέχη προερχόμενα είτε από την παλαιά Ενωση Κέντρου, είτε από το ΠΑΚ, αλλά και άλλες αντιστασιακές οργανώσεις, ανακοίνωνε την ίδρυση του ΠΑΣΟΚ και έδινε στη δημοσιότητα τη διακήρυξη της 3ης του Σεπτεμβρίου.

Η ίδρυση του ΠΑΣΟΚ, που αποτέλεσε πραγματικά μια τομή στα πολιτικά πράγματα της χώρας, αντιμετωπίστηκε με διαφορετικά αισθήματα από τους παραδοσιακούς σχηματισμούς.

Η τότε μετεξελιχθείσα σε ΝΔ,

ΕΡΕ, αντιμετώπισε αρχικά το φαινόμενο ως μια απόκλιση της Ενωσης Κέντρου, ενώ όσοι έμειναν πιστοί στην Ενωση Κέντρου αντιμετώπισαν τους ιδρυτές του ΠΑΣΟΚ περίπου ως «διασπαστές του δημοκρατικού χώρου». Αρνητική ήταν και η αρχική στάση της Αριστεράς μια και θεωρούσε μεν ως ένα αστικό κόμμα το ΠΑΣΟΚ, έβλεπε όμως ότι μπορούσε να «κλέψει» από την εκλογική της πελατεία.

Το βέβαιο, πάντως, είναι ότι εκείνες τις πρώτες μέρες κανείς, εκτός ί-

σως από τον Α. Παπανδρέου και λίγους περί αυτόν, δεν μπορούσε να προβλέψει τη ραγδαία άνοδο του νεογέννητου κινήματος.

Παρότι στη διάρκεια της δεκαεπτάχρονης πορείας του πέρασε ουκ ολίγες κρίσεις, μερικές μάλιστα λίγο έλειψαν να του στοιχίσουν και την ίδια του τη ζωή, το ΠΑΣΟΚ κατάφερε να διπλασιάσει στις εκλογές του 1977 το εκλογικό του ποσοστό, το 13% του 1974, και το 1981 να καταλάβει θριαμβευτικά την κυβέρνηση με 48%.

Οι εκλογές του 1986 έδωσαν και πάλι κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ, έστω και με μικρή μείωση του ποσοστού του, κάτι όμως που το ΠΑΣΟΚ δεν μπόρεσε να πετύχει το 1989.

Βέβαια, δεν πρέπει να ξεχνάμε πως το ΠΑΣΟΚ του 1974 δεν είναι το ΠΑΣΟΚ του 1991. Ούτε σε προτάσεις, ούτε σε πολιτική, ούτε σε θέσεις, μα ούτε σε πρόσωπα.

Δεκαεπτά χρόνια μετά, το ΠΑΣΟΚ, όντας και πάλι στα έδρανα της αντιπολίτευσης, αγωνίζεται για τον εκσυγχρονισμό του. Ένας στόχος, από την επίτευξη του οποίου, σε συνδυασμό με το αν θα τολμήσει να δει τα προβλήματα του κατάματα και χωρίς παραμορφωτικούς φακούς, θα κριθεί η πορεία του στο μέλλον.

# Νέο προσκλητήριο

ΤΟ «ΕΘΝΟΣ», με αφορμή τη σημερινή 17η επέτειο από την ίδρυση του ΠΑΣΟΚ, ζήτησε τη γνώμη δύο μελών του Ε.Γ. του Κινήματος. Δύο στελεχών του ΠΑΣΟΚ που βρίσκονται από την 3η Σεπτεμβρίου του 1974 στα ηγετικά του κλιμάκια και έχουν διατελέσει μέλη κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ. Ας δούμε τι λένε για το παρελθόν και το μέλλον του ΠΑΣΟΚ ο καθηγητής Κ. Σημίτης, βουλευτής Α΄ Πειραιά, και ο Σ. Τζουμάκας, βουλευτής Β΄ Αθηνών.



Ο πρόεδρος και ιδρυτής του ΠΑΣΟΚ Α. Παπανδρέου

## ΠΑΣΟΚ: Είμαστε και πάλι έτοιμοι να κυβερνήσουμε

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ του ΠΑΣΟΚ Α. Παπανδρέου και το Ε.Γ. του Κινήματος, με αφορμή την 17η επέτειο από την ίδρυση του Κινήματος, αναφέρουν σε μήνυμά τους, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Σήμερα, ύστερα από 17 χρόνια δημιουργίας, σκληρής δουλειάς και αγώνα, σημαντικών επιτευγμάτων, αλλά και αδυναμιών, το ΠΑΣΟΚ είναι και πάλι έτοιμο να δώσει ξανά δημοκρατική και προοδευτική κυβέρνηση στη χώρα και λύση στα εθνικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά αδιέξοδα, στα οποία οδήγησε τον τόπο η κυβέρνηση της ΝΔ.

Η κυβέρνηση της Δεξιάς, σπαρασσόμενη και αυτοδιαλυόμενη, ανίκανη να συλλάβει τις επιπτώσεις των εκρηκτικών διεθνών εξελίξεων και ανακατατάξεων, αδύναμη να απαντήσει στον εντεινόμενο τουρκικό επεκτατισμό, έχει καταστεί επικίνδυνη για τον τόπο.

Την ώρα που απαιτείται εθνική στρατηγική και ομοψυχία, ισχυρή οικονομία και κοινωνική συνοχή, η ηγεσία της ΝΔ προωθεί τον εθνικό διχασμό, διαλύει την Οικονομία, αποθεώνοντας το στασιμοληθωρισμό, περιθωριοποιεί τη χώρα χωρίς ευρωπαϊκή στρατηγική, σαρώνει το κράτος πρόνοιας, βάλλει εναντίον των δημοκρατικών θεσμών, εξαπολύει πογκρόμ διώξεων, παγιδεύει και εγκλωβίζει τη δικαιοσύνη.

Έχουμε χρέος σήμερα να σταματήσουμε τον κατήφορο, κλιμακώνοντας τον πολιτικό μας αγώνα, που θα οδηγήσει σε προσφυγή στην ετυμηγορία των πολιτών.

Ο πολιτικός μας αγώνας στηρίζεται στις βασικές αξίες, που ενέπνευσαν την ιδρυτική μας διακήρυξη, και σε μια σύγχρονη πολιτική στρατηγική, και σε μια ολοκληρωμένη προοδευτική πρόταση δημοκρατικής διακυβέρνησης της χώρας.

Το πατριωτικό στοιχείο, που κυριαρχούσε στις αρχές της Διακήρυξης της 3ης Σεπτεμβρίου, είναι επίκαιρο όσο ποτέ άλλοτε. Οι προβλέψεις μας για μια ενωμένη Ευρώπη από τα Ουράλια μέχρι τον Ατλαντικό, σήμερα αποτελούν υπαρκτή προοπτική, που πραγματοποιείται, όμως, μέσα από δραματικές εξελίξεις και επιπτώσεις για όλο τον κόσμο, αλλά και για τα εθνικά μας ζητήματα.

Τώρα που τα καθεστώτα του «παρκετού σοσιαλισμού» στην Ανατολική Ευρώπη κατέρρευσαν, ενώ ταυτόχρονα τα πρότυπα του σκληρού νεοφιλελευθερισμού απέτυχαν, προβάλλουν ξανά οι στόχοι για πολιτική, κοινωνική και οικονομική δημοκρατία, δηλαδή τα βασικά συστατικά στοιχεία του δημοκρατικού σοσιαλισμού.

Καλούμε τα στελέχη και τα μέλη μας να εντεινούν τις προσπάθειες και τον αγώνα τους, προβάλλοντας τις δικαιωμένες αρχές μας και τις νέες προγραμματικές κατευθύνσεις μας, αλλά και υπερσπίζοντας ταυτόχρονα θεσμούς που βάλονται και πολίτες που διώκονται ή αδικούνται.

Συμπαρατασσόμαστε με τους αδελφούς μας Κύπριους στον αγώνα τους για δίκαιη και βιώσιμη λύση, που θα αποκαθιστά τη μαρτυρική Κύπρο ως ανεξάρτητο ενιαίο κράτος-μέλος του ΟΗΕ, χωρίς στρατευματοκατοχή.

Απευθυνόμαστε σε όλους τους πατριώτες, δημοκράτες και προοδευτικούς πολίτες, σε όλους τους Έλληνες και τις Ελληνίδες, μέσα και έξω από την Ελλάδα, και τους καλούμε σ' εθνική επαγρύπνηση και σε ενίσχυση της απαρτιγής εθνικής ομοψυχίας.

Το ΠΑΣΟΚ, με αίσθημα ευθύνης, είναι αποφασισμένο να δώσει ολόπλευρα και ανυποχώρητα τη μάχη που θα φέρει τη νίκη».

## Κ. Σημίτης, Λάθη έγιναν. Το ΠΑΣΟΚ έμαθε.



«ΤΟ ΠΑΣΟΚ γεννήθηκε μέσα από την ελληνική κοινωνική πραγματικότητα προκειμένου να εκφράσει τα αιτήματα του Έλληνα αγρότη, εργάτη, βιοτέχνη, υπαλλήλου. Αιτήματα της τρίτης ηλικίας, της νεολαίας, της γυναίκας και όλων όσων μακριά από προνόμια ζητούσαν κοινωνική αλλαγή. Το ΠΑΣΟΚ πέτυχε ν' ανατρέψει την τότε δομική ακινησία της κοινωνίας αλλάζοντας πολιτικούς και κοινωνικούς συσχετισμούς. Πραγματοποίησε θεσμικές αλλαγές για την εδραίωση και διεύρυνση της δημοκρατίας και εισήγαγε νέους θεσμούς λαϊκής συμμετοχής. Προώθησε μια ανεξάρτητη και πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική. Η κοινωνική δικαιοσύνη αποτέλεσε θεμέλιο για την ανάπτυξη κάθε κοινωνικής αλλά και οικονομικής πολιτικής, με αποτέλεσμα την βελτίωση του επιπέδου ζωής εκατοντάτων κοι-

νωνικών στρωμάτων. Οι πολιτικές του ΠΑΣΟΚ βοήθησαν αποφασιστικά στην κοινωνική ένταξη ενός κόσμου που μέχρι τότε ένιωθε πως η κοινωνία δεν τον εκφράζει όπως είναι φτιαγμένη "πάντα για τους άλλους".

Στην πορεία αυτή και προβλήματα υπήρξαν και λάθη έγιναν.

Νοοτροπίες και πρακτικές δεκαετιών δεν αλλάζουν με μόνο την κατάκτηση της εξουσίας. Πιστεύω ότι από αυτές τις δοκιμασίες και με την αυτοκριτική του το ΠΑΣΟΚ έμαθε. Όπως επίσης ότι συνειδητοποιεί τι σημαίνουν οι ραγδαίες εξελίξεις που συντελούνται στον διεθνή περίγυρο και ποιες είναι οι απαιτήσεις της επόμενης δεκαετίας.

Η διαδικασία του εκσυγχρονισμού είναι δύσκολος δρόμος, είναι όμως η εγγύηση ότι το ΠΑΣΟΚ θα ανταποκριθεί στα αιτήματα του κοινωνικού συνόλου που το στηρίζει».

## Στ. Τζουμάκας. Το ΠΑΣΟΚ είναι σήμερα ώριμο



«Η ΙΔΡΥΣΗ του ΠΑΣΟΚ ήταν μια ριζική τομή στην πολιτική ζωή της χώρας μετά τη δικτατορία.

Ήταν η ιδεολογική πρόταση για την ανασυγκρότηση του προοδευτικού και δημοκρατικού ρεύματος της ελληνικής κοινωνίας. Ήταν πρόταση οραματική και με πρόβλεψη, διότι στην ουσία, δύο είναι τα βασικά ρεύματα σε όλες τις χώρες της Ευρώπης. Το συντηρητικό-φιλελεύθερο και το σοσιαλιστικό.

Η ίδρυση του ΠΑΣΟΚ αποτέλεσε το χώρο της υπεράσπισης των εθνικών μας θεμάτων. Πολλές φορές κατηγορήθηκε για εθνικιστικές εξάρσεις, αλλά τώρα διαφαίνεται καθαρά η σωστή στρατηγική σε σχέση με τις απειλές σε βάρος της χώρας μας και τις μεγάλες ανακατατάξεις που παίρνουν έντονα εθνικά χαρακτηριστικά.

Και στο επίπεδο της Αριστεράς έφερε τη θεωρία για τον δημοκρατικό σοσιαλισμό, την αποκέντρωση, την αυτοδιαχείριση, την πολυκομματική δημοκρατία και τη μεικτή Οικονομία.

Στη διαδρομή υπήρξαν και αρνητικές όψεις. Μια ταλάντευση ανάμεσα στην προπαγάνδα και τις προγραμματικές δεσμεύσεις, μια λαθεμένη αντίληψη ότι μπορεί ένα κόμμα να ικανοποιήσει ανάγκες μιας ολόκληρης κοινωνίας και την ταύτιση κόμματος - κράτους, με αποτέλεσμα να εδραιωθούν έντονα τα χαρακτηριστικά του κομματισμού σε βάρος της κοινωνίας και να υποχωρήσουν ιδεολογικές αρχές και αξίες στο βωμό της διαχείρισης και νομής της κυβερνητικής εξουσίας.

Αυτή ακριβώς η αντίληψη οδήγηε και σήμερα ακόμα ορισμένους γύρω από το ΠΑΣΟΚ, που επηρεάζονται από αντιλήψεις της παραδοσιακής Δεξιάς και της παραδοσιακής Αριστεράς, να έχουν αυταρχικές και αντιδημοκρατικές συμπεριφορές και ρεβανσιστικές τάσεις.

Μέσα, πάντως, και από τα αρνητικά του, το ΠΑΣΟΚ είναι σήμερα ώριμο για να αναλάβει τις ευθύνες στη χώρα, για μια δημοκρατική διακυβέρνηση, για μια άλλη πολιτική, που θα οδηγήσει τη χώρα στην έξοδο από την κρίση».